

Asta PETRIKIENĖ

SĖKMĖS IR NESĖKMĖS

KONKURSAI DRAMATURGAMS 1918–1940 M. LIETUVOJE

Teatologė dr. Asta PETRIKIENĖ apžvelgia 1918–1940 metais Lietuvoje rengtus lietuviškos dramaturgijos konkursus. Valstybė tiesiogiai ir per visuomenines organizacijas siekė remti ir plėtoti dramos kūrinių radimąsi, tačiau chroniški konfliktai bei mažai reikšmingi rezultatai leidžia teigti, jog oficialus dramaturgijos skatinimas nebuvo itin sėkmingas. Straipsnyje teigiama, kad svarbiausia nesėkmės priežastis – valstybinių dramaturgijos konkursų tapatinimas su užsakomąja kūryba.

PLAYWRITING COMPETITIONS IN LITHUANIA IN 1918–1940: STORIES OF SUCCESS AND FAILURE

The theatre historian Dr Asta PETRIKIENĖ surveys and analyses the playwriting competitions that were organised by official institutions in Lithuania in 1918–1940. Various government bodies, or bodies linked to the government, periodically organised competitions, seeking to encourage the development of the nation's drama. However, their lacklustre results suggest that official encouragement had little influence on writers.

1920 metais Petras Vaičiūnas teigė: „Koks bus ateity mūsų teatras, dabar ne laikas disputuoti, nes jam – nei Glinskis, nei Sutkus, nei Vaičkus, nei kitas režisieris kelio neparodys. Tą padarys mūsų tautos siela per savo sūnus – dramaturgus, režisierių padedama“¹. Raktažodžiai dramaturgo pastaboje nurodo tarpukario dvidešimtmečiui tipiską nacionalinio teatro sampratą, kur „tautos siela“ „mūsų teatre“ atsiskleidžia per žodį, kitoms spektaklio raiškos priemonėms tepaliekant šalutinį vaidmenį. Taigi dramaturgijos klausimas tarpukariu su teatro veikla sietas genetiniais ryšiais – nesant lietuvių dramaturgijos, neišivaizduotas ir lietuvių teatras. Todėl „repertuaras“ tapo neabejotinai aktualiausia tarpukario teatro veiklos problema ir estetiniu, ir ideologiniu aspektu. Šio straipsnio objektas – valstybės pastangos plėtoti ir skatinti dramaturgų kūrybą: analizuojami Pirmosios nepriklausomybės tarpsniu valstybės rengti ir remti dramaturgijos konkursai.

Dramaturgiją teatre sureikšminantis kūrybos modelis dar vadinamas *ikirežisūriniu teatru*: Vakaruose jis vyravo iki XIX a. pabaigoje pasirodžiusių spektaklio deliteratūrizacijos eksperimentų, tapusių vadinamąja didžiąja teatro reforma. Lietuvoje tarpukariu veikusios teatro valdymo struktūros atspindi konservatyvią, svarbiausią vaidmenį dramaturgui numaćiusią spektaklio elementų sampratą: rašytojai dirbo teatrą valdžiusiuose prezidentuose, tarybose, komisijose, o režisieriai ar aktoriai dažniausiai kviešti kaip patariamasis balsas.

Žodį, o ne vaizdą scenoje įcentrinančios teatro konvencijos ištakos siekė Apšvietos kultūrą, jos pagarbą raštui, kuris, užfiksuotas popieriuje, jau nebekinta; taip pat skepsį netvaraus aktoriaus sukurto personažo ar spektaklio pavidalo atžvilgiu, kai iškreipiamos dramaturgo intencijos. Dar ketvirtą dešimtmečio viduryje tuometinio Valstybės teatro direktoriaus Viktoro Žadeikos skelbimuose trupei aptinkamas griežtas įspėjimas aktoriams spektaklio metu „nekraipyti“ pirmiausia dramos teksto, tada – „režisūros nurodymų“². Romantizmo epocha šiam „dramocentrizmui“ pridėjo naują aspektą – susiejo kalbą su tautos dvasios turiniu ir forma, o rašytoją – su mediumu, kalbančiu tautos vardu. Taip XIX amžiuje išsikristalizuoja logiška nacionalinio teatro

sąsaja su unikaliu tautos turiniu ir poreikiu įvardijančia (o dažniausiai – sukuriančia) nacionaline dramaturgija, kurią XIX a. pabaigoje nuosekliai perėmė ankstyvieji lietuvių teatro architektai, stebėdami prieinamus, dažniausiai konvencionalius kitakalbio (lenkų, rusų, latvių) teatro pavyzdžius.

Pirmasis Švietimo ministerijos remtas dramaturgų konkursas paskelbtas 1922 metų vasarą. Organizavo jį neseniai suvalstybinta Dramos vaidykla, gavusi tikslinį 23 tūkst. auksinų biudžetą prizams ir žiuri honorarams. Konkursas buvo griežtai anoniminis (tekstas perrašytas ne autoriaus ranka, siųstas ne iš autoriaus gyvenamosios vietos, bet „iš gelžkelio pašto vagono“), reikėjo laikytis daugelio kitų reikalavimų. Pageidauta tik naujų, originalių kūrinių (inscenizacijos turėjo būti diskvalifikuojamos). Temą leista rinktis laisvai, tačiau prioritetu įvardytas „veikalas iš lietuvių gyvenimo, vis lygu iš praeities ar dabarties“. Be to, veikalas privalėjo atitikti bendrąsias ir labai konkrečias sceniškumo taisykles: turėjo būti ne mažiau kaip trys, bet ne daugiau kaip penki veiksmi; ne mažiau kaip trys, bet ne daugiau kaip keturiolika veikėjų, neskaitant statistų. Dramaturgas galėjo numatyti chorą, muziką ir net baletą, tačiau pageidauta, kad „visa tai ne per daug apsunkintų veikalo pastatymą“. Dekoracijų „pamainų“ turėjo būti ne daugiau kaip trys. Konkurso žiuri sudarė šešių asmenų komitetas: Valstybinio dramos teatro direktorius Liudas Gira, vyriausiasis dramos trupės režisierius Konstantinas Glinskis, Juozas Tumas-Vaižgantas (atstovavęs Lietuvos universiteto Humanitariniam fakultetui), Sofija Čiurlionienė-Kymantaitė (nuo literatūros žurnalo „Skaitymai“) ir Viktoras Žadeika, atstovavęs Valstybės kontrolei (dalyvavo su patariamuoju balsu ir Švietimo ministerijos Meno skyriaus viršininkas Juozas Žilevičius). Paskirti du piniginiai prizai: pirmoji vieta – 12 tūkst. auksinų, antroji – 6 tūkstančiai. Apdovanotųjų kūrinių autoriai turėjo išsaugoti autorines teises, tačiau suteikti publikacijos pirmenybę Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijai, o Valstybiniam dramos teatrui perleisti pastatymo monopolį iki 1924 metų pavasario³. Konkursui atsiųsti septyni veikalai, pirmoji vieta pripažinta keturveiksmei dramai „Žvaigždės duktė“. Atlėšus voką paaiškėjo, kad jos autorius – dvasininkas Mykolas Vaitkus. Kaip

„pažymėtina“ išskirta Tado Vaitiekūno misterija „Sunkūs metai“, bet „dėl defektų sceningumo atžvilgiu“ prizas autoriui neįteiktas. Žiuri nariai savo honorarus (iš viso 300 litų) perleido labdarai⁴. Nei Mykolo Vaitkaus, nei Tado Vaitiekūno dramoms Valstybės teatre pastatytos nebuvo.

Dramaturgijos konkursas vyko ir 1930 metais. Ši iniciatyva priklausė platesnei Vytauto Didžiojo metų renginių programai: 1930-aisiais minėtos 500-osios kunigaikščio mirties metinės, sukakčiai pradėta rengtis dar 1928 metais, įkūrus laikinąjį komitetą minėjimui organizuoti. 1929-ųjų pabaigoje, Antanui Smetonai išleidus specialų Vytautui Didžiajam minėti įstatymą, darbus į savo rankas perėmė valstybė. Šios kultūrinės iniciatyvos politiniai ir ideologiniai aspektai išsamiai išnagrinėti Dangiro Mačiulio monografijoje⁵ bei specialioje publikacijoje „Vytauto Didžiojo metų (1930) kampanijos prasmė“⁶, todėl čia bus paminėti tik tie aspektai, kurie tiesiogiai lėmė dramaturgijos plėtrą.

Ideologinį 1930 metų toną tiksliai nusakė įstatymo Vytautui Didžiajam minėti preambulė, skelbusi: „Teisinga ir būtina yra, kad Didįjį Lietuvos Kunigaikštį *Vytautą*, nuo amžių vadinamą *Didžiuoju*, mūsų *Karžygi Valdovą*, budriai saugojusį Lietuvos Valstybės nepriklausomybę ir Tautos laisvę, išmintingai kūrusį šalies gerovę ir aukščiausiai iškėlusį Lietuvos garbę ir galybę, *Vyrą*, kurio *Genijų* pagerbė Europa, galingos *Jo* dvasios gaivinama Lietuvos Tauta, atstačiusi nūnai nepriklausomą savo valstybę ir vėl pradėjusi burti senąsias Tėvynės žemes, pagerbtų ir *Jo* atminimą įamžintų taip, kad ir mūsų praeitis būtų iškelta ir dabarties darbai Tautos laisvei ir gerovei būtų sustiprinti ir būsimosioms kartoms būtų nušviesti keliai į Tautos ateitį“ (kursyvas originale – A.P.)⁷. Įstatymo paragrafuose numatytas praktinis idėjos įgyvendinimo būdas: „Steigiamas *Vytauto Didžiojo* Fondas, kurio tikslas yra įamžinti *Vytauto Didžiojo* asmens ir žygių atminimas tautos kūrybos darbai ir apibūdinti *Jo* epoka mokslo ir meno veikalais“ (§ 4)⁸. Pasak Mačiulio, tokio proginio įstatymo paskelbimas buvo beprecedentis atvejis, liudijęs išskirtinį valdžios domėjimąsi Vytauto Didžiojo kulto kūrimu⁹.

Didžiojo kunigaikščio kultą turėjo tvirtinti ir teatras. Proginių „meno veikalų“ grupei plėsti paskelbti net du scenos kūrinių konkursai. Pasak Dangiro Mačiulio, 1930 m. kovo 1 d. Vytauto Didžiojo komitetas paskelbė kaimo scenai skirtos pjesės konkursą. Konkursas laikytas neįvykusiu – galbūt dėl nedidelių premijų (500 ir 300 litų) atsiųsti tik menkos kokybės rašiniai¹⁰. Antrasis, dosnesnis, konkursas (numatytos jau dvi 10 tūkst. litų premijos už Vytautui Didžiajam skirtą geriausią romaną arba poemą ir geriausią dramą), anot Mačiulio, paskelbtas lapkritį. Šią datą mini ir Petronėlė Česnulevičiūtė, be nuorodos pateikdama visą „lapkričio 11 d. spaudoje pasirodžiusio“ skelbimo tekstą¹¹. Identiškas skelbimas randamas 1930 m. kovo mėnesio literatūros ir meno žurnale „Gaisai“¹², todėl galima prielaida, kad *abu* – ir mėgėjiškai, ir profesionaliai scenai skirtos dramaturgijos – konkursai prasidėjo lygiagrečiai, t. y. 1930 metų kovo mėnesį. Pirmasis, „kaimo scenai“ skirtos dramoms, konkursas ypatingo atgarsio nesukėlė, o antrasis tapo žinomu skandalu, susijusiu su debiutine Balio Sruogos drama „Milžino paunksmė“. Konkurso eiga, rezultatai ir visuomenės reakcija yra pakankamai dokumentuota ir išanalizuota minėtame Dangiro

Mačiulio straipsnyje, o ypač – Petronėlės Česnulevičiūtės bei Broniaus Vaškelių¹³ publikacijose, todėl stabtelkime tik ties kai kuriais konkurso aspektais.

Ideologinis „vytautinio“ konkurso kontekstas jau paminėtas – formaliai konkurso sąlygos reglamentavo tik kūrinių temą („Siužetai imtini iš Vytauto Didžiojo žygių arba jo galdynės“) ir apimtį (pvz., pjesė „turi tikti mūsų laikų teatro technikai ir sudaryti medžiagą visam bent trijų valandų vaidinimui“)¹⁴, tačiau jo rezultatai atskleidė papildomus, daug svarbesnius, nors ir neįvardytus kokybės kriterijus. Apskritai konkursui atsiųsta vienuolika kūrinių, iš jų – šešios dramoms: „Krėvės pily“, „Žalgiris“, „Vytauto karūnavimas“, „Nevainikuotas karalius“, „Milžino paunksmė“ ir „Vytauto Golgota“¹⁵. 1932 metų balandžio mėnesį atskirai posėdžiusios prozos ir poezijos bei dramaturgijos kūrinių vertinimo komisijos neapdovanojo nė vieno iš vienuolikos pasiūlytų veikalų. Terekomenduota Vytauto Didžiojo komiteto lėšomis išleisti Sergijaus Minclovo atsiųstą romaną „Daina apie sakalą“, Antano Vienuolio apysaką „Kryžkeliai“, Stasio Lauciaus poemą „Žalgiris“¹⁶ bei taip pat pavadintą Vytauto Bičiūno dramą¹⁷. Konkursai visuotinai laikyti nepavykusiais: oficialiame „Vytauto Didžiojo komiteto atliktų darbų apžvalginiam biuletenyje“ diplomatiškai konstatuota, kad, nors sumanymai ir „nepaliko bereikšmiaus mūsų dailiajai literatūrai“, vis dėlto „nedavė to, ko iš jų buvo laukiama“¹⁸, o viešojoje erdvėje įsiplieskė aštri diskusija. Daugiausia aistrų sukėlė būtent dramaturgijos konkurso rezultatai. Būsimas kontroversijas žadėjo dar 1931 m. pabaigoje vykęs komisijos sudarymo procesas – pradžioje nariais paskirti Andrius Oleka-Žilinskas, Balys Sruoga ir Petras Vaičiūnas. Dviem pastariesiems nusišalinus, paskirti Vladas Braziulevičius ir Sofija Čiurlionienė-Kymantaitė, kurią galiausiai pakeitė Faustas Kirša: rašytoja „pasitraukė pareikšdama, kad ją ten spaudžia dėl kai kurių veikalų, o ji nenorinti pyktis, nes esanti kitos nuomonės“¹⁹. Viešojoje erdvėje diskusijos kilo paskelbus rezultatus, labiausiai jaudino sprendimas ne tik neapdovanoti, bet ir nepublikuoti Sruogos kūrinio. Juo labiau, kad skubiai rašytojo brolio Adolfo lėšomis išleistą dramą buvo galima palyginti su Vytauto Bičiūno veikalu. Taigi, diskutuota dėl abiejų kūrinių vertės ir spėliota, kas lėmė estetiniu požiūriu akivaizdžiai pranašesnės „Milžino paunksmės“ nuvertinimą. Į polemiką įsitraukė skirtingų politinių pažiūrų spauda, prisidengdamas slapyvardžiais, komisijos nariams oponavo Balys Sruoga. Pažymėtina, kad jau 1932 metų gegužę Vytauto Didžiojo komiteto narys Juozas Tumas-Vaižgantas spaudoje atvirai pareiškė, kad „neabejotinai, literatiškiau parašyta, antroji pusė net aukštai kūrybiškai“ B. Sruogos drama diskvalifikuota dėl ideologinių priešasčių – „tai daugiau pamfletas lenkams, neg meno, paremto istorijos tikrumu[,] kūrinys“²⁰. Be to, išvelgtos antiklerikalinės tendencijos – „tokių šlykštynių, kokių prikalba vienas antram tuodu vyskupu, nebuvo iš scenos girdėta ir vargu bau tai naudinga jaunimui lektūra“²¹. Daugiau oficialių Vytauto Didžiojo komiteto pareiškimų nebuvo, todėl akivaizdžiausia komisijos sprendimo priežastis ta, kad „Milžino paunksmė“ tiesiog neatitiko Vytauto Didžiojo metų surengtųjų tikslo. Drama, kurioje, recenzento Jono Griniaus nuomone, sklandžioje, „tobūloje formoje“ autorius pateikė daugiausia „anekdotiškus ir pamfletiškus“ dalykus („visų

Balys Sruoga. „Milžino paunksmė“. Spektaklio scenos. Režisierius – Andrius Oleka-Žilinskas, dailininkas – Stasys Ušinskas. Jaunųjų teatras, 1934. Lietuvos muzikos, teatro ir kino muziejaus nuotraukos

veiksmai ir kalbos [,] viskas sukasi apie pikantiškus klausimus, būtent, ar karalienė tikrai paleistuvauja su riteriais, ar jos vaikai yra Jogailos ar riterių vaikai, ar pats Jogaila tikrai jau persenęs impotentas²²), negalėjo tikti tam, kad kiekvienas lietuvis pasijustų „esąs anis garbingų senolių, kurie nieko nebijojo ir prieš nieką nesilenkė <...> (ir tikėjo – A.P.) skaisčia savo tautos ateitimi“²³. Kartu pažymėtina, kad Vytauto Didžiojo komiteto lėšomis išleistas Vytauto Bičiūno „Žalgiris“ nebuvo pastatytas, o „Milžino paunksmė“ premjera įvyko 1934 metais Jaunųjų teatre. Spektaklis vaidintas Valstybės teatro scenoje, tačiau privačių iniciatorių dėka.

Trečiasis minėtinas dramos veikalų konkursas vadintas „didžioju“ ir buvo paskelbtas 1937 metais. Valstybinė iniciatyva šįsyk pasireiškė gausiai visuomeninių organizacijų skelbtų konkursų kontekste. 1935 metais konkursą dramos kūriniiui paskelbė Lietuvos tautinės jaunuomenės sąjunga „Jaunoji Lietuva“²⁴, 1936-ųjų balandžio mėnesį – Lietuvos prekybininkų, pramoninkų ir amatinkų sąjunga²⁵, liepos mėnesį – Lietuvos moterų taryba bei Jaunųjų ūkininkų ratelių sąjunga²⁶, gruodžio mėnesį – vėl „Jaunoji Lietuva“²⁷ ir Lietuvos kariuomenės štabas²⁸. Dalis šių konkursų kvietė sukurti pjesę mėgėjų („Jaunosios Lietuvos“ ir Kariuomenės štabo), dalis – ir profesionaliam dramos teatrui (pvz., Verslininkų sąjungos), kai kurie netiesiogiai finansuoti valstybės lėšomis (pvz., Lietuvos moterų taryba buvo išlaikoma iš šalies biudžeto²⁹). Visus juos jungė bendras bruožas – konkursai pripažinti nepavykusiais: pavyzdžiui, Verslininkų sąjungai teatsiūsti du veikalai, Lietuvos moterų tarybos konkurse dalyvavo 21 kūrinys, bet nė vienas nepripažintas premijuotinu ar publikuotinu³⁰, o jaunalietuviai nesiryžo skirti pirmosios premijos (antroji premija – 500 Lt – atiteko Stasio Lauciaus dramai „Keltas iš pelkių“ su sąlyga kūrinių taisyti³¹). Spaudoje nagrinėtos šių nesėkmių priežastys. Konkursai nebuvo itin dosnūs – pirmosios premijos (vidutiniškai 1000 Lt) prilygo aukštos kategorijos valdininko mėnesinei algai; būta organizacinio neapdairumo, pavyzdžiui, Lietuvos moterų taryba dramai parašyti skyrė tik keturis mėnesius³²; tačiau svarbiausia nesėkmių priežastis – įvairūs apribojimai. Konkursų nuostatuose detalai vardyta, kokie turi ir kokie neturi būti kandidatuojamieji kūriniai. Pavyzdžiui, Verslininkų sąjunga pageidavo pjesės, kurioje veiktų verslininkai, pasižymintys „daugiau teigiamomis, negu neigiamomis, savybėmis“³³,

Kariuomenės štabas kūrinijje nepageidavo ilgų replikų, monologų, sudėtingų kostiumų, butaforijos, šviesos efektų ir „apskritai, prabangos“³⁴, jaunalietuviai norėjo, kad trečdalis personažų būtų moterys³⁵. Nors dauguma minimų konkursų siekė „meniškumo“, tačiau tinkamais laikyti tik tam tikrą ir aiškiai apibrėžtą idėją išreiškiantys kūriniai: ugdomas tėvynės meile pagrįstas karžygiškumas, skatinamas verslumas, garbinama lietuvių motina ar tiesiog propaguojamos sąjungos „Jaunoji Lietuva“ idėjos. Taip, pasak Rapolo Šaltenio, susikurdavo neišsprendžiama „vilko sotumo ir ožkos sveikumo problema“, vertusi dramaturgus arba rašyti propagandinę makulatūrą, arba konkursais nesidomėti³⁶.

Nepaisant viešojoje erdvėje jau pasigirdusių abejonių, 1937 metų „didysis“ Švietimo ministerijos dramų konkursas vyko įprasta forma. Reikalauta pjesių, kurių siužetas būtų grįstas Lietuvos dabartimi ar praeitimi, o „savo idėjomis turi arba gilinti lietuvių tautinę sąmonę, arba stiprinti Liet. Nepriklausomybę, arba žadinti patriotinius, moralinius ir estetinius lietuvių jausmus“. Šio konkurso iniciatyva priklausė Krašto apsaugos ministerijai, o organizuoti ir premijas teikti apsiėmė Švietimo ministerija (konkurso sąlygų parengimas pavestas Petriui Vaičiūnui)³⁷. Tad 1935–1939 metų laikotarpiu prie Švietimo ministerijos dirbusi Valstybės teatro Repertuaro komisija pasiūlė „konkursą“ pervadinti „premiujavimu“³⁸. Taip už patriotizmo, moralės ir estetiškos nuovokos ugdymą viename dramos kūrinijje Švietimo ministerija paskyrė dvi premijas – 2500 ir 1000 litų. Valstybės teatro Repertuaro komisija mėgino ministeriją įtikinti dramaturgams premijas teikti kasmet (po 3000 ir 2000 Lt)³⁹ ir laukė naujų kūrinių, tačiau 1938 metų rudenį konstatuota, kad konkursas „teatrui kaip ir nieko nedavė“⁴⁰ (pirmoji vieta paskirta Motiejui Lukšui už pjesę vaikams „Žalčių karalienė“).

Retrospektyviai vertindamas dramaturgų situaciją tarpukariu Jonas Lankutis pabrėžia du pagrindinius veiksnius, stabdžiusius dramaturgijos plėtrą – nepakankamą materialinę paramą bei „ideologinę reglamentaciją“⁴¹. Su literatūrologo nuomone sutikti galima tik iš dalies. Analizuotieji dramaturgijos konkursų atvejai, jų rezultatai bei viešojoje erdvėje ir kūrybinėje terpėje išvirtinęs požiūris rodo, kad finansinės problemos nebuvo tolygios ideologiniams reikalavimams.

Apibendrinant galima teigti, kad valstybė tiesiogiai ar per savo išlaikomas visuomenines organizacijas finansiškai ska-

tino dramaturgų kūrybą, akivaizdžiai ieškodama būdų, kaip aprūpinti šalyje veikusių teatrų (ypač – Valstybės teatrą) vadinamuoju originaliuoju repertuaru. Iniciatyvų gausa išryškėjo ketvirtajame dešimtmetyje, 1938-aisiais be konkursų ir premijų pakėlus autorių honorarus už Valstybės teatro priimtas pjeses. Apie šį Švietimo ministerijos sprendimą skelbta spaudoje⁴², tačiau didesnio rašytojų susidomėjimo nesulaukta⁴³. Dramaturgai išsakė savo argumentą – tai „tematika“: „ir tai negalima liesti, ir tai negalima rodyti scenoje“⁴⁴. 1948-aisiais jau išėivijoje manyta, kad dėl šios priežasties nuo dalyvavimo atgrėšę „rimtesniusius rašytojus“ tarpukario literatūriniai konkursai neteko prestižo: „Ilgainiui į konkursus pradėta žiūrėti jau visai abejingai ar gal net ir su nemažu nepasitikėjimu. <...> Vėliau buvo net susidaręs konkursinio rašytojo tipas, rašytojo, kuris dalyvauja visuose literatūriniuose konkursuose. O šio rašytojo veidas nebuvo iš ryškiausių“⁴⁵. Taigi, rašytojams valstybinės skatinimo formos neimponavo ne dėl jų stokos, o dėl savitumo – jie tapatinti su užsakomąja kūryba ir valstybiniais (bet ne estetiniais) prioritetais. Todėl galima teigti, kad valstybinis dramaturgijos plėtros skatinimas nebuvo itin veiksmingas dėl to, jog taikytas principas už paramą reikalauti grįžtamosios naudos.

Asta PETRIKIENĖ

- ¹ Petras VAIČIŪNAS. Mūsų Vaidykla // Švietimo darbas. – 1920, Nr. 10, p. 29–30.
- ² V. Žadeikos skelbimas Valstybės teatro aktoriams. 1935 m. kovo 25 d. – LLMA, f. 101, ap. 1, b. 14, l. 15.
- ³ Dramos veikalų konkursas // Švietimo darbas. – 1922, Nr. 7, p. 82–84.
- ⁴ Valstybinio dramos teatro pirmojo scenos veikalų konkurso komisijos posėdžio protokolas. 1923 m. balandžio 10 d. – MAB, f. 45, b. 248, l. 5.
- ⁵ Dangiras MAČIULIS. Valstybės kultūros politika Lietuvoje 1927–1940 metais. – Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2005.
- ⁶ Dangiras MAČIULIS. Vytauto Didžiojo metų (1930) kampanijos prasmė // Litanistica. – 2001, Nr. 2, p. 54–75.
- ⁷ Vytautui Didžiajam minėti įstatymas // Vyriausybės žinios. – 1929, Nr. 318, p. 2.
- ⁸ Ten pat, p. 2.
- ⁹ MAČIULIS. Min. str., 2001, p. 60. Vytauto Didžiojo komiteto sudėtis taip pat buvo visai „valdiška“: pirmininkas – švietimo ministras Konstantinas Šakenis; pavaduotojai – Valstybės Tarybos pirmininkas Stasys Šilingas ir Kauno miesto burmistras Jonas Vileišis; sekretorius – pulkininkas Vladas Braziulevičius; išdininkas – Lietuvos šaulių sąjungos vicepirmininkas Antanas Graukokas; nariai – Krašto apsaugos ministerijos atstovas pulkininkas Adolfas Birontas, Lietuvos šaulių sąjungos pirmininkas Antanas Žmuidzinavičius, Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dekanas prof. Vincas Krėvė, Vilniui vaduoti sąjungos pirmininkas prof. Mykolas Biržiška, kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas, prisiekusysis advokatas Zigmas Toliušis. Komiteto garbės pirmininku laikytas Antanas Smetona, o komiteto fondo globėja – Sofija Smetonienė.
- ¹⁰ Ten pat, p. 66–67.
- ¹¹ Petronėlė ČESNULEVIČIŪTĖ. Andrius Oleka-Žilinskas, Balys Sruoga ir kiti. – Vilnius: Lietuvos literatūros ir tautosakos institutas, 2012, p. 122.
- ¹² Vytauto Didžiojo Komiteto skelbiamas konkursas parašyti dviem literatūros veikalams // Gaisai. – 1930, Nr. 3, p. 273.
- ¹³ Bronius VAŠKELIS. Balio Sruogos „Milžino paunksmė“ ir Vytauto Didžiojo komiteto konkursas // Metmenys. – 1981, Nr. 41, p. 135–150.
- ¹⁴ Vytauto Didžiojo Komiteto skelbiamas konkursas parašyti dviem literatūros veikalams // Gaisai. – 1930, Nr. 3, p. 273.
- ¹⁵ Vytauto Didžiojo Komiteto literatūros konkursas // Židinys. – 1932, Nr. 5–6, p. 481–482.

- ¹⁶ Stasio Lauciaus poemą Vytauto Didžiojo komitetas 1932 m. išleido pavadinimu „Vytauto karžygiai“.
- ¹⁷ Vytauto Didžiojo Komiteto literatūros konkursas // Židinys. – 1932, Nr. 5–6, p. 481–482.
- ¹⁸ Vytauto Didžiojo komiteto atliktų darbų apžvalginis biuletenis Nr. 1. – Kaunas: Vytauto Didžiojo komiteto leidinys, 1932, p. 21.
- ¹⁹ Faustas KIRŠA. Dėl Vytauto Didžiojo sukaktuvinių metų literatūros konkurso // Aidai. – 1948, Nr. 14, p. 230.
- ²⁰ Juozas TUMAS. Dėl literatūros konkurso // Lietuvos aidas. – 1932, Nr. 108, p. 5.
- ²¹ Ten pat. Minimi vyskupai – tai dramoje veikiančios istorinės personalijos: Krokuvos vyskupas Zbigniewas Oleśnickis ir Poznanės vyskupas Stanisławas Ciołekas.
- ²² Jonas GRINIUS. Balys Sruoga. Milžino Paunksmė. Trilogiška istorijos kronika. – Kaunas, 1932, Tulpės leid. // Židinys. – 1932, Nr. 12, p. 505, 508. Visuomenėje sklاندė gandas, kad „Milžino paunksmė“ – tai paskvilis prieš A. Smetoną ir jo šeimą (MAČIULIS. Min. str., 2001, p. 67).
- ²³ Vytauto Didžiojo komiteto atliktų darbų apžvalginis biuletenis Nr. 1, p. 20–21.
- ²⁴ Dramos konkursas // Jaunoji karta. – 1935, Nr. 11, p. 240. St. Laucius parašė geriausią veikalą // Jaunoji karta. – 1936, Nr. 15, p. 321. Jau sudaryta dramos konkurso juri komisija // Jaunoji karta. – 1936, Nr. 4, p. 80; LTJ „Jaunosios Lietuvos“ S-gos 1937 m. draminių veikalų konkursas // Jaunoji karta. – 1930, Nr. 52, p. 1046.
- ²⁵ Lietuvos prekybininkų, pramonininkų ir amatininkų sąjungos dramos konkursas // Verslas. – 1936, Nr. 18, p. 1.
- ²⁶ Rapolas ŠALTENIS. Konkursai ir dramaturgija // Naujoji Romuva. – 1937, Nr. 10, p. 223.
- ²⁷ LTJ „Jaunosios Lietuvos“ S-gos 1937 m. draminių veikalų konkursas // Jaunoji karta. – 1936, Nr. 52, p. 1046.
- ²⁸ Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius skelbia mažojo dramos veikalo konkursą // Karys. – 1936, Nr. 50, p. 1294.
- ²⁹ Virginija JURĖNIENĖ. Lietuvos moterų taryba ir jos veikla valstybėje XX a. 3–4 dešimtmėčiuose // Parlamento studijos. – 2005, Nr. 4 (žiūrėta 2017 m. lapkričio 10 d.). Prieiga per internetą: http://www.parlamentostudijos.lt/Nr4/4_politika_Jureniene.htm
- ³⁰ Konkursas parašyti dramatinį veikalą apie motiną // Naujoji Romuva. – 1937, Nr. 9, p. 211.
- ³¹ St. Laucius parašė geriausią veikalą // Jaunoji karta. – 1936, Nr. 15, p. 321.
- ³² Rapolas ŠALTENIS. Konkursai ir dramaturgija // Naujoji Romuva. – 1937, Nr. 10, p. 223.
- ³³ Lietuvos prekybininkų, pramonininkų ir amatininkų sąjungos dramos konkursas // Verslas. – 1936, Nr. 18, p. 1.
- ³⁴ Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius skelbia mažojo dramos veikalo konkursą // Karys. – 1936, Nr. 50, p. 1294.
- ³⁵ Dramos konkursas // Jaunoji karta. – 1935, Nr. 11, p. 240; 1936, p. 321, p. 80, p. 1046.
- ³⁶ Rapolas ŠALTENIS. Konkursai ir dramaturgija // Naujoji Romuva. – 1937, Nr. 10, p. 224.
- ³⁷ Repertuaro Komisijos posėdžio protokolas Nr. 55, 1937 m. vasario 12 d. – LTMKM. T-1.4.103. A 273. Inv. 967, l. 71.
- ³⁸ Repertuaro Komisijos posėdžio protokolas Nr. 58, 1937 m. kovo 13 d. – LTMKM. T-1.4.103. A 273. Inv. 967, l. 74.
- ³⁹ Repertuaro Komisijos posėdžio protokolas Nr. 85, 1938 m. kovo 12 d. – LTMKM. T-1.4.103. A 273. Inv. 967, l. 100–101.
- ⁴⁰ Repertuaro Komisijos posėdžio protokolas Nr. 105, 1939 m. vasario 11 d. – LTMKM. T-1.4.103. A 273. Inv. 967, l. 121–122.
- ⁴¹ Jonas LANKUTIS. Lietuvos dramaturgijos raida. – Vilnius: Vaga, 1974, p. 235, 237.
- ⁴² Pz.: Padidino atlyginimą dramaturgams // Naujoji Romuva. – 1938, Nr. 45, p. 850.
- ⁴³ Repertuaro Komisijos posėdžio protokolas Nr. 105, 1939 m. vasario 11 d. – LTMKM. T-1.4.103. A 273. Inv. 967, l. 122.
- ⁴⁴ Repertuaro Komisijos posėdžio protokolas Nr. 107, 1939 m. kovo 11 d. – LTMKM. T-1.4.103. A 273. Inv. 967, l. 126.
- ⁴⁵ V. R. Mūsų literatūriniai konkursai // Aidai. – 1948, Nr. 12, p. 135.